

UPRAVNI I NADZORNI ODBOR, SUD ČASTI, PREDSEDNICI SEKCIJE MLADIH ZNANSTVENIKA I UMJETNIKA, UMIROVLJENIH NASTAVNIKA I ZNANSTVENIKA TE PROFESORA EMERITUSA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU DRUŠTVA SVEUČILIŠNIH NASTAVNIKA I DRUGIH ZNANSTVENIKA U ZAGREBU NA SJEDNICI ODRŽANOJ 22. LISTOPADA 2013. GODINE RASPRAVLJALI SU O NACRTU STRATEGIJE OBRAZOVANJA, ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE TE SU NAKON RASPRAVE ODLUČILI MINISTARSTVU ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA, SVEUČILIŠTU U ZAGREBU I SVIM NJEGOVIM SASTAVNICAMA TE ZNANSTVENIM USTANOVAMA I SREDSTVIMA JAVNOG PRIOPĆAVANJA DOSTAVITI PRIMJEDBE NA SADRŽAJ TE STRATEGIJE O KOJIMA JE POSTIGNUTA POTPUNA SUGLASNOST

1. Rok za javnu raspravu o Nacrtu strategije je prekratak – samo dva mjeseca, što nije dostatno za temeljitu i strukturiranu raspravu o tako važnom dokumentu koji bi trebao biti odlučan za smjer razvitka nacionalnog prostora znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj u razdoblju do 2025. godine.

2. Komentari i mišljenja o Nacrtu strategije još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri dostupni akademskoj zajednici i drugim znanstvenicima na koje se odnosi te javnosti. Ne postoji središnji repozitorij na kojem bi se, za vrijeme dok rasprava traje, zainteresirani mogli informirati o sugestijama i primjedbama koje su ustanove, pojedinci i organizacije uputile na Nacrt strategije čime se dovodi u pitanje dinamička dimenzija javne rasprave.

3. Nije sasvim jasno je li dokument po svojoj naravi usmjeren strateški ili pak akcijski. Izrada akcijskih planova s konkretnim mjerama, nositeljima i rokovima trebala bi uslijediti po postizanju općeg konsenzusa o strateškim smjernicama, a ne ići usporedno s njima. Pored toga, Nacrt strategije obiluje tuđicama i tehnokratskom terminologijom poput „transparentnih verificiranih kompetencija“, „definiranja izlaznih parametara“, „transverzalne kompetencije“, „redefiniranje koncepta binarnog sustava“, „interakcijski transferni mehanizmi“ i sl. što znatno otežava razlikovanje strateških i akcijskih sadržaja dokumenta.

4. U sadržajnom smislu Nacrt strategije ne predstavlja osobitu novost već se uglavnom radi o ponavljanju politike resornog ministarstva koja je u više navrata, i sa višestrukim negativnim posljedicama, dosad manifestirana kao neuspjeh u pokušaju donošenja tzv. „paketa zakona“ za područje znanosti i visokog obrazovanja, donošenje Pravilnika o izborima u znanstvena zvanja kojeg je Ustavni sud Republike Hrvatske prije nekoliko mjeseci proglasio neustavnim itd.

5. Osiguranje kvalitete kadrovske strukture kao osnove za unaprjeđenje kvalitete visokog obrazovanja predlaže se realizirati kroz sistematizaciju radnih mjesta na visokim učilištima i napuštanjem sustava tzv. automatskih napredovanja osoba izabranih u znanstvena i znanstveno-nastavna zvanja. To bi značilo da na jednoj katedri, primjerice, ne bi moglo biti kao dosad više redovitih profesora već (samo) jedan redoviti profesor, određen broj izvanrednih profesora, docenata itd. Nema dvojbe da bi

napuštanje sustava napredovanja za osobe koje ispunjavaju uvjete po tom sustavu i uvođenje zatvorenog sustava radnih mjesta (*numerus clausus*), zbog demotiviranosti za znanstveno usavršavanje vrlo brzo moglo dovesti do odljeva kadrova iz sustava državno financirane znanosti i visokog obrazovanja na privatna visoka učilišta.

6. Nacrt strategije problematizira važeće kriterije odnosno uvjete izbora u znanstveno-nastavna zvanja (kako one resornog ministarstva tako i Rektorskog zbora) navodeći kako su oni uglavnom kvantitativni zbog čega ih je, zaključuje se, potrebno revidirati. Međutim, nije jasno u čemu bi se trebala sastojati individualna kvalitativna ocjena (*peer review*) pri izboru u zvanje kao niti na koji način će se „postupno podizati znanstveni kriteriji, posebno u znanstvenim područjima u kojima su oni niži kako bi se postiglo relativno ujednačavanje“. Takav pristup osnovano je podvrgnut kritici Ustavnog suda u odluci kojom je ukinut Pravilnik o izborima u znanstvena zvanja.

7. Jedan od osnovnih prigovora Nacrtu strategije je u potpunom zanemarivanju dvije važne skupine nastavnika i znanstvenika – mladih nastavnika i znanstvenika koji tek ulaze u sustav kao i onih koji ispunjavanjem uvjeta za mirovinu odlaze iz sustava. Posve je neprihvatljivo da o neodrživom stanju u kojem redoviti profesori koji zakonsko pravo na produljenje ugovora o radu nakon 65 godina života ne mogu ostvariti zbog opstrukcija od strane resornog ministarstva (kriteriji izvrsnosti na temelju kojih bi profesori koji navrše 65 godina mogli ostvarivati svoje zakonsko pravo na produljenje ugovora o radu ne postoje jer još uvijek nisu imenovani članovi Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj) nema niti riječi u predloženom Nacrtu strategije, kao što nema niti smjernica na koji način spriječiti takve postupke kojima se dovodi u pitanje ostvarivanje načela vladavine prava i pravne sigurnosti.

8. Disfunkcionalni sustav upravljanja u sustavu visokog obrazovanja, a koji je posljedica preklapanja nadležnosti rektora i dekana na sveučilištima (koja se sastoje od fakulteta koji su registrirani kao pravne osobe) zbog čega „ne postoji jasna hijerarhija odlučivanja, a neposredni interesi fakulteta katkad se ne poklapaju s interesima sveučilišta“, predlaže se unaprijediti uvođenjem cjelovitih programskih ugovora koji bi „uz definiranje jasnih ciljeva na rektore i senate prenijeli više autonomije“. Pritom se zaboravlja da je ovakav utjecaj na upravljanje sveučilištem, kao što je u više navrata istaknuto i u odlukama Ustavnog suda, zadiranje u njegov *domaine reserve*. Također se zanemaruje i okolnost da autonomija sveučilišta proizlazi iz autonomije njegovih sastavnica i svih akademskih nastavnika zbog čega će slabljenje pozicije visokih učilišta imati višestruke negativne učinke i na poziciju koja je sveučilištima zajamčena člankom 67. Ustava Republike Hrvatske.

9. Podrška sustavu financiranja znanosti i visokog obrazovanja kroz programske ugovore bez jasnog definiranja kriterija raspodjele sredstava i uskraćivanje prava visokim učilištima na ostvarivanje vlastitih prihoda od školarina nije u suglasju s ustavnim imperativom autonomije sveučilišta koja ne postoji bez autonomije svih njegovih sastavnica. Kompromitiranje prihodovnih kapaciteta visokih učilišta može se nazrijeti i u redefiniranju izvanrednih studija koje se predlaže restrukturirati u programe cjeloživotnog obrazovanja, dakako uz financiranje putem programskih ugovora, ukidanjem fakultetskih doktorskih studija i uvođenjem sveučilišnih doktorskih škola itd. Kritiku zaslužuje i nedovoljno jasna zamisao o uvjetima pod kojima bi i privatna visoka učilišta ostvarivala pravo na državno financiranje („ako za to postoji

jasno prepoznata društvena potreba kojoj javna visoka učilišta ne mogu udovoljiti na adekvatan način“).

10. Državno financiranje sustava znanosti i visokog obrazovanja Strategiji ne temelji se na realnim projekcijama gospodarskog razvitka već na ulaganju dijela prihoda od prodaje državne imovine ili državnih koncesija. Radi se o jednokratnom subvencioniranju koje ne osigurava dugoročnu održivost funkcioniranja sustava. Podizanje razine financiranja sa sadašnjih iznimno niskih 0,75% BDP-a na europski medijan (1,4%) nije realno bez povećanog udjela proračunskog financiranja i ne može se ostvariti isključivo preraspodjelama unutar sustava. Sasvim je sigurno da će potreba daljeg rasterećenja državnog proračuna, koja je u izravnoj opreci s dugoročnom orijentacijom stvaranja „društva znanja“, najviše pogoditi društvene i humanističke znanosti koje po prirodi materije kojom se bave nisu tržišno orijentirane i kao takve zanimljive privatnom sektoru.

Zagreb, 22. listopada 2013.

Predsjednik Društva

Prof.emerit.dr.sc. Željko Horvatić v.r.

Predsjednik Sekcije profesora emeritusa

Prof.emerit.dr.sc. Božidar Jelčić v.r.

Predsjednik Sekcije mladih znanstvenika i umjetnika

Prof.dr.sc. Marko Petrak v.r.

Predsjednik Sekcije umirovljenih profesora i znanstvenika

Prof.dr.sc. Vicko Šimić v.r.